

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia

v Lysé nad Labem, 2. neděli po Zjevení Páně, 24 ledna 2021

Vzkříšení dcery Jairovy

Když se Ježíš přeplavil v lodi opět na druhou stranu a byl ještě na břehu moře, shromáždil se k němu velký zástup. Tu přišel jeden představený synagógy, jménem Jairos, a sotva Ježíše spatřil, padl mu k nohám a úpěnlivě ho prosil: „Má dcerka umírá. Pojď, vlož na ni ruce, aby byla zachráněna a žila!“ Ježíš odešel s ním. Velký zástup šel za ním a tlačil se na něj. Byla tam jedna žena, která měla dvanáct let krvácení. Podstoupila mnohé léčení u mnoha lékařů a vynaložila všechno, co měla, ale nic jí nepomohlo, naopak, šlo to s ní stále k horšímu. Když se doslechla o Ježíšovi, přišla zezadu v zástupu a dotkla se jeho šatu. Říkala si totiž: „Dotknu-li se aspoň jeho šatu, budu zachráněna!“ A rázem jí přestalo krvácení a ucítila v těle, že je vyléčena ze svého trápení. Ježíš hned poznal, že z něho vyšla síla, otočil se v zástupu a řekl: „Kdo se to dotkl mého šatu?“ Jeho učedníci mu řekli: „Vidíš, jak se na tebe zástup tlačí, a ptáš se: ‚Kdo se mne to dotkl?‘“ On se však rozhlížel, aby našel tu, která to učinila. Ta žena věděla, co se s ní stalo, a tak s bázní a chvěním přišla, padla mu k nohám a pověděla mu celou pravdu. A on jí řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Odejdi v pokoj, uzdravena ze svého trápení!“ Když ještě mluvil, přišli lidé z domu představeného synagógy a řekli: „Tvá dcera zemřela; proč ještě obtěžuješ Mistra?“ Ale Ježíš nedbal na ta slova a řekl představenému synagógy: „Neboj se, jen věř!“ A nedovolil nikomu, aby šel s ním, kromě Petra, Jakuba a jeho bratra Jana. Když přišli do domu představeného synagógy, spatřil velký rozruch, pláč a kvílení. Vešel dovnitř a řekl jim: „Proč ten rozruch a pláč? Dítě neumřelo, ale spí.“ Oni se mu posmívali. Ale on všechny vyhnal, vzal s sebou otce dítěte, matku a ty, kdo byli s ním, a vstoupil tam, kde dítě leželo. Vzal ji za ruku a řekl: „Talitha kum,“ což znamená: ‚Děvče, pravím ti, vstaň!‘ Tu děvče hned vstalo a chodilo; bylo jí dvanáct let. A zmocnil se jich úžas a zděšení. Ježíš jim přísně nařídil, že se to nikdo nesmí dovědět, a řekl, aby jí dali něco k jídlu.

(Bible, Markovo evangelium, 5. kapitola)

Vzkříšení Jairovy dcery, Ilja Repin (1871), Russian Museum, Petrohrad

Vhodná jsou písně o dotyku a vzkříšení, např. 176 či 660 z evangelických zpěvníků.

Jak nádherný příběh nám vypráví evangelista Marek. Jak mistrně vypointovaný, vlastně dva příběhy, o dvou ženách, oba s dobrým koncem. První z nich, 12 let nemocná, druhá 12 let stará, první žijící s nevyléčitelnou nemocí, druhá umírající, mrtvá. Příběhy dvou žen, kterým Kristus změnil život, příběhy anonymní ženy z davu a příběh dcery hluboce věřícího a známého člověka. A spojujícím motivem obou příběhů má být víra. „Dcero, tvá víra tě zachránila,“ říká Kristus první a vzápětí i zlomenému otci druhé vlévá naději slovy: „Neboj se, jen věř!“ Jenže jak si ukážeme, je dnešní dvoj-uzdravení o velmi specifickém projevu víry. Je to příběh o dotyku.

S vírou je to v tom dnešním příběhu problematické (ale na to jsme si už mohli v Markových uzdravováních trochu zvyknout). První ženu zřejmě vůbec nezajímal Bůh, ani Boží syn, Kristus Ježíš. Toužila jen po uzdravení. Nepřišla vyznat svoje viny ani svou víru, neptá se po Boží vůli. Prostě to zkusila. Dotkla se ho. Třeba to vyjde, třeba jen dotyk toho zázračného divotvůrce, třeba jen to pomůže. Jakápak je to víra, prodat se do ordinace, urvat si kus zdraví? A jakápak důvěra v Boha, vždyť tady se důvěřuje Kristovým šatům. Zavání to spíš pověrou, než vírou. A Ježíš má vlastně štěstí, že když to vyšlo, že ho ten dav nenaporcoval, neroztrhal mu šaty, že si každý neodnesl domů malou zázračnou relikvii, léčitelský zázrak. Po prvním přečtení Markova vyprávění vůbec necítím lítost nad tou nemocnou ženou z davu. Někdy si dokonce představuji, že když si ji Kristus nechal vyvolat, když jí řekl, že ji víra zachránila, že to bylo celé v naštvání a že ji sjezdil na tři doby.

Toho Ježíšova vyvolání té ženy si všimněme. Bůh se tu obrací ke konkrétnímu člověku, nikoli ovšem v hněvu, ale s pochopením pro jeho situaci. Něco ale také po člověku chce. Chce po něm, aby se k němu přihlásil. Ta situace je zajímavá. Nemocná je už zdravá a může se klidně ztratit v davu, jak už to lidé nevděčně dělávají. Žena v našem příběhu se však k Bohu vrací. Je nejistá, s chvěním vstupuje do situace, kterou nezná, přiznává se ke Kristu, ke kontaktu s ním. Nečiní tak navíc v intimním rozhovoru s Kristem, ale všem na očích, před davem, který nevěstí nikdy nic dobrého. Ten dav jí nebude přátelsky nakloněn, ať už se bude jednat o Kristovy učedníky nebo o lidi z okruhu představeného místní synagogy či dokonce Ježíšovy nepřátele. Vždyť ona porušila všechna hygienická a vládní nařízení a jako osoba určená k celoživotní karanténě se Krista dotkla (jak trefné v souvislosti dneška), Jairova skupina jí může mít zase za zlé, že Krista zdržela od léčby umírající dcery váženého duchovního. A případní nepřátelé Krista zase nepotřebují další pozitivní publicitu Ježíše, další uzdravení. Tedy ta žena se navzdory logice, že dav jí milovat rozhodně nebude, ta žena se vrací a padá Ježíšovi k nohám.

To už se stává lidem, kteří potkají Boha. Ta žena nehledala Boha, chtěla zdraví; setkala se však s Kristem, s Bohem osobně. I v církvi, u faráře, ve sboru hledají lidé ledasco, od přátelství, přes kulturu a sport, až po politický aktivismus. Církev je ale společenstvím těla Kristova, je v ní přítomen Bůh osobně, vlastně ve třech osobách. Vstoupit do církve

trojjediného Boha, to už vždy znamená se o Boha otřít, nedá se do něj nevrazit. Trojjediný Bůh jakoby tu vyplňoval celý trojrozměrný prostor. Kde dva neb tři se sejdou v jeho jménu je on uprostřed nich. Tam se pak dějí věci. A může to začít dotykem. Nikoli jen slovem, posloucháním kázání, zvěstováním. Rituály, kdy zapojíte více smyslů, jsou důležitou součástí života. O důležitosti např. přechodových rituálů vědí psychologové už dávno. I na setkání s Bohem je důležité v neděli vstát, umýt se, vykonat cestu, usednout, držet zpěvník, mít svoje místo v lavici. Teď jsem na bohoslužbách, protože jsem udělal to a ono. Ostatně jedním z nedůležitějších ritu je večeře Páně, kde hmat, chuť a zrak hraje ve vztahu k Bohu významnější roli než sluch; Večeře Páně umožňuje dotek.

Dotek je něco, co je nedílnou součástí vztahu. My se navzájem neseme nejen tím, že se posloucháme, povídáme si, chválíme se či se i hádáme. My se také navzájem hladíme, mazlíme, plácáme po rameni, držíme se za ruku (milenci tak demonstrují, že k sobě patří), společně jíme, podáváme si jídlo, pomáháme si, sdílíme se dotykem. Dotyk nedílně patří ke vztahu a není náhodou, že doba rozpadlých vztahů je prostá dotyků. My jsme dotyk až postavili mimo zákon, obvinili jsme jej ze sexuálního podtónu (viz hnutí #MeToo), zakázali jsme jej jako nehygienický a roznášející choroby (viz PES). Žijeme v době totálního osamění, kdy i erotika se změnila na autoerotiku u obrazovek počítačů. Jenže vztah potřebuje dotyk. Ne náhodou jsou v evangeliu nositelkami této dimenze vztahu víry právě ženy, které obecně potřebují víc dotyků. Jejich vztahová komunikace je totiž určována i jejich mateřstvím, neverbálním a dotykovým vztahem k dětem, kojením, mazlením atd. I Ježíš je s ženami často v dotyku, jednou mu žena svými vlasy poskytuje masáž nohou, často právě ženy bere Ježíš za ruku, po vzkříšení se jej touží dotknout právě ženy, byť i Tomáš vnoří ruce do Kristových ran. Dotyk je důležitá součást víry. A ženy jsou v evangeliu primárními nositelkami dotyku. „Ta žena věděla, co se s ní stalo, a tak s bázní a chvěním přišla, padla mu k nohám a pověděla mu celou pravdu.“

Jakpak je to s vírou té druhé dívenky, umírající dcerky Jairovy? Také tam se nemluví o její víře. V tomto případě je však nezpochybnitelná víra otce umírající, představeného synagogy. Zatímco žena z prvního příběhu do kostela – synagogy nechodila, neb jako nemocná jí byl mezi lidí na bohoslužbě vstup zakázán, starý Jairos tam chodil za Bohem denně. Byl totiž duchovní. Ten muž jistě hledal Boha, věřil v něj. Nevím, zda Boha spatřoval i v Kristu Ježíši, nevím, nakolik Boha vůbec hledala jeho dcera, mládátko ledva dvanáctileté. V našem příběhu je to nicméně nemalé osvěžení. Ještě o pár řádek dříve se pokoušel Ježíš svědčit o Bohu mezi nevěřícími, ale jediný, kdo předním tehdy poklekl, byl gerasenský šílenec, a stádo vepřů to stálo život. Nyní je Ježíš opět mezi židy a klečící Jairos i klečící uzdravená žena mu vyznávají svou víru, veřejně se k němu přiznávají. Jenže to vše chvíli trvá a čas nelítostně běží. A dcera Jairova mezitím umírá, dcera Jairova zemřela.

Víte, někdy bývá té první ženě vytýkáno zdržení, které způsobila. V příběhu jakoby zaznívalo, že nebýt jejího vynuceného uzdravení a rozhovoru s Kristem, třeba by to Ježíš k dceři Jairově stihl dřív. Myslím, že právě tento motiv chce příběh rozehrát a na něco podstatného upozornit. Říká se tu vlastně, že není nepatřičné si Boha nárokovat. Že u Boha není chvíle, kdy se to „nehodí“. Je to přece Bůh, je transcendentní veličinou, není limitován ani prostorem ani časem. Bůh se nemůže někde zdržet. Však také Ježíš předvádí, že není překážek, a ani smrt není nějakou hranicí, kterou by měl stihnout, která ohraničuje jeho pomoc. Námitky nepatřičnosti našich proseb tak můžeme odsunout stranou, pustit z hlavy. Boha nemůžeme zdržet. A dokonce celé věky se mohou obrátit, u Boha není před Kristem a po Kristu. Bůh nemůže něco promeškat; to můžeme jen my sami.

Ježíš tak nepřichází pozdě, nedbá na kvílení plaček a posměch davů kolem. Ty jakoby říkaly: *Je přece mrtvá, už je pozdě, co člověk zmůže se smrtí. Jen blázni, pánbičkáři, neberou běh světa vážně, ale co je jim to platné. Taky umřou. Patří jim to, za to snilkovství, za tu planou naději, která je jim nakonec k ničemu.* I my dobře známe výsměch plaček, které vidí svět jen skrze černou barvu svých šatů. Zdá se, že Marek zde reflektuje i svou osobní zkušenost, výsměch provázející zvěst o vzkříšení samotného Krista. Ten výsměch zněl tehdy v ústrety i Ježíši Kristu. Nedbá jej. Nepřesvědčuje, neargumentuje, nezve je dál, aby tedy všichni zírali a zavřeli ústa. Vstoupí dovnitř jen se svými nejvěrnějšími; právě s těmi, kteří mají ještě tu bláznivou naději. Všimněte si, to podstatné je nakonec přístupno jen hrstce, malému kruhu. Ježíš vstupuje, bere malou za ruku a říká jí: „Talitha kum“. To není žádné zařikávání, je to v rodném jazyce té dívky, dobře by tomu rozuměla. Říká jí: „Vstaň a pojď!“. A ona vstane. Uposlechne, protože tady je u moci sám Bůh, Bůh, který nechce přesvědčovat davy na náměstí, ale přichází k těm, kteří jej zvou dál. Ona vstane a on jí nechá nakrmit, protože netřeba slov, netřeba díky a vysvětlování. Tady je opět dotyk a setkání s Kristem mocnější slov, tady je jídlo jím podávané víc, než sáhodlouhé proslovy.

Dva rozdílné příběhy dvou zachráněných žen, dva příběhy, ve kterých je dotyk silnějších slov. Dva příběhy o zrodu víry. Dva příběhy o různých cestách, které vedou k osudovému setkání s našim Pánem. K jeho dotyku. I my je dnes zažíváme. Přicházíme v dospělosti, z anonymního davu, bez víry a iluzí (snad s jiskřičkou naděje), jako ta první žena dnešního příběhu. A přicházíme jako malí, jsme přineseni jako nemluvnátka, přineseni vírou a nadějí našich otců či rodičů, tak jako přinesl Kristu svou dceru Jairos. A Bůh v Kristu Ježíši nás bere do rukou, dotýká se nás. Ten dotyk Krista, např. v podobě křtu (či VP), ten může přijít v každém věku, na konci života i ve 12 letech. Bůh se nás chce dotknout. Uzdravuje naši duši, zaslibuje život věčný, skrze ruce farářovy, skrze vodu z křtitelnice nás křtí ve svou církev, ve jméno Boha Otce i syna i Ducha svatého. Sytí nás svým chlebem a vínem, které nám jeho ruce podávají. A nám pak už nezbyvá nic jiného, než vstát a jít. A přicházet a přijímat. Vstát a jít. „Talitha kum“.